

GUIDE: Supporting Guardians of Unaccompanied Children

Грантова угода № 101141170 — GUIDE — AMIF-2023-TF2-AG-CALL

Публікація

D5.6

Ключова інформація	
Номер та назва результату	D5.6 Публікація щодо політики
Тип результату	R — Документ, звіт
Дата публікації	M26 (червень 2026 р.)
Головний автор	Стефанос Алевізос (IASIS)
Партнери, що зробили внесок	Усі/Організація(ї)

Рівень поширення	
Конфіденційна	
Публічний	X

Історія випусків:

Версія	Дата	Рецензент(и)	Примітки
1	04/06/2026	Стефанос_Алевізос	Проект
2	26/06/20260	Усі партнери	Остаточна редакція

Інформація про проект

Грантова угода	101141170
Програма	AMIF
Тема	AMIF-2023-TF2-AG-CALL-06-CHILDREN
Тип заходу	Гранти на проекти AMIF
Акронім проекту	GUIDE
Назва проекту	GUIDE: Supporting Guardians of Unaccompanied Children
Дата початку проекту	01.04.2024
Тривалість проекту	30 місяців
Дата закінчення проекту	30.09.2026

Зміст

Короткий виклад	5
1. Вступ	6
1.1 Про GUIDE	6
1.2 Мета звіту	6
1.3 Джерела даних	6
2. Підтримка опікунів як системна відповідальність	7
3. Уроки, винесені з «кіл слухання»	9
4. Ключові висновки з GUIDE	20
4.1 Опікуни потребують як компетентності, так і підтримки	20
4.2 Підтримка фахівців є частиною підтримки дітей	20
4.3 Опіка як практика, що базується на відносинах, правах та залежить від системи	21
4.4 Інклюзія осіб з інвалідністю залишається незавершеним завданням	21
5. На шляху до більш стійких та інклюзивних систем опіки	22

Короткий виклад

Діти без супроводу дорослих належать до найбільш вразливих груп у системах міграції та захисту дітей. Багато з них зазнали розлуки з родиною, вимушеного переселення, невизначеності, перерви в навчанні, а в деяких випадках – насильства, нехтування або травм. Для дітей з інвалідністю або особливостями розвитку ці виклики часто є ще більшими. У цьому контексті опікуни відіграють центральну роль у наданні дітям допомоги в реалізації їхніх прав, орієнтуванні в системах послуг, участі в прийнятті рішень та побудові шляхів до безпеки, інклюзії та довгострокового благополуччя.

Проект GUIDE було розроблено з метою зміцнення потенціалу опікунів та покращення якості систем опіки в Європі. Проект, що реалізувався в Болгарії, Греції, Італії, Польщі та Словаччині, був зосереджений на підтримці фахівців та опікунів, які працюють з дітьми без супроводу, зокрема з дітьми з інвалідністю та особливостями розвитку. За допомогою розбудови потенціалу, картографування систем, взаємного навчання та рефлексивної практики проект GUIDE прагнув вирішити спільні виклики, які продовжують впливати на системи опіки в різних національних контекстах.

Зібрані протягом проекту дані висвітлюють кілька важливих уроків. По-перше, ефективна опіка вимагає широкого спектру компетенцій, що виходять за межі юридичного представництва. Опікуни повинні володіти знаннями про права дитини, міграційні процедури, інклюзію осіб з інвалідністю, захист, управління справами, комунікацію та міжвідомчу співпрацю. Вони також повинні бути здатні будувати довірчі стосунки з дітьми та підтримувати їхню значущу участь у прийнятті рішень, що впливають на їхнє життя.

По-друге, не можна очікувати, що опікуни нестимуть цю відповідальність самостійно. Результати підкреслюють важливість безперервного професійного розвитку, доступу до мереж підтримки, можливостей для обміну досвідом з колегами та механізмів, що заохочують рефлексію щодо практики. Тому інвестиції в опікунів слід розглядати як інвестиції у зміцнення систем захисту дітей.

По-третє, інклюзія дітей з інвалідністю та особливостями розвитку має стати основним компонентом практики опіки, а не спеціалізованим чи окремим питанням. Діти часто стикаються з перешкодами під час доступу до послуг, отримання відповідних оцінок або участі в процесах прийняття рішень. Усунення цих перешкод вимагає тіснішої співпраці між службами захисту дітей, інвалідності, освіти, охорони здоров'я та соціальної допомоги.

Досвід GUIDE також демонструє важливість скоординованих систем. Ефективні шляхи направлення, чіткі ролі та обов'язки, міжвідомча співпраця та підходи, орієнтовані на дитину, – все це сприяє кращим результатам для дітей. Водночас залишаються значні виклики, зокрема нерівномірний доступ до спеціалізованих послуг, фрагментовані структури підтримки та відмінності у практиці опіки в різних країнах.

Уроки, винесені з GUIDE, вказують на чіткий висновок: зміцнення опіки полягає не лише у вдосконаленні знань та навичок окремих опікунів. Воно також полягає у створенні оперативних, скоординованих та інклюзивних систем, які дають змогу опікунам ефективно виконувати свою роль. Тому майбутні політики та програми повинні зосередитися на обох аспектах, а саме на підтримці опікунів та зміцненні систем опіки, щоб забезпечити, щоб усі діти без супроводу дорослих, включаючи дітей з інвалідністю та особливостями розвитку, отримували захист, підтримку та можливості, необхідні для їхнього благополучного розвитку.

1. Вступ

1.1 Про GUIDE

[Проект GUIDE](#) був розроблений з метою зміцнення систем опіки над дітьми без супроводу в Європі, з особливою увагою до дітей з інвалідністю та особливостями розвитку. Проект, що реалізується в Болгарії, Греції, Італії, Польщі та Словаччині, об'єднує організації з захисту дітей, експертів з питань інвалідності та європейські мережі для вирішення спільних проблем, з якими стикаються опікуни та фахівці. Завдяки навчання, взаємній підтримці, аналізу систем та розробці політик GUIDE прагне покращити як можливості окремих опікунів, так і якість систем, що їх підтримують. В основі проекту лежить просування підходу до опіки, орієнтованого на дитину, заснованого на правах та інклюзивного, з урахуванням того, що ефективний захист залежить не лише від окремих фахівців, а й від скоординованих та ефективних систем захисту дітей.

1.2 Мета звіту

Цей звіт представляє ключові уроки, отримані в результаті реалізації проекту GUIDE, та досліджує їхню актуальність для майбутньої політики та практики. Він зосереджується на тому, що було вивчено щодо підтримки опікунів та зміцнення систем опіки над дітьми без супроводу, особливо тими, що мають інвалідність або труднощі у розвитку. Замість опису заходів проекту, звіт об'єднує факти, досвід та практичні висновки для виявлення викликів, виділення перспективних підходів та інформування про майбутні зміни як на національному, так і на європейському рівні. Звіт призначений для підтримки політиків, органів опіки, фахівців із захисту дітей та організацій, що працюють з дітьми без супроводу.

1.3 Джерела даних

Аналіз, представлений у цьому звіті, ґрунтується на численних джерелах, розроблених у рамках проекту GUIDE. До них належать початкова оцінка систем опіки та потреб у навчанні в країнах-учасницях, розробка рамки навчання, орієнтованої на компетентності, та результати оцінки національних навчальних програм, реалізованих у рамках робочого пакету 2 — Транснаціональна програма навчання з питань догляду за дітьми. Звіт також ґрунтується на

методологічній структурі, створеній для «Кругів слухання» в рамках Робочого пакету 3, який запровадив структуровану модель рефлексивної практики та підтримки колег для опікунів. Разом ці джерела забезпечують широке розуміння компетентностей, викликів та системних факторів, що впливають на ефективну опіку. Результати поточного процесу «Кругів слухання» ще більше збагатять майбутній аналіз та зміцнять доказову базу для розробки політики.

2. Підтримка опікунів як системна відповідальність

У рамках проєкту GUIDE було розроблено комплексну програму підготовки тренерів (ToT) та супровідний навчальний посібник, спрямовані на зміцнення компетентностей фахівців, які працюють з дітьми без супроводу в Європі. Програма об'єднала тренерів та практиків із п'яти країн-учасниць, які представляють різноманітні професійні сфери, зокрема захист дітей, соціальну роботу, міграційні служби, психологію, освіту, юридичну підтримку та суміжні сектори. Після міжнародного тренінгу для тренерів у кожній країні були проведені національні навчальні заходи, під час яких навчальний зміст було адаптовано до місцевих правових, інституційних та сервісних умов, зберігаючи при цьому загальну компетентнісно-орієнтовану структуру.

Навчальна програма охоплювала широке коло тем, які вважаються необхідними для ефективної практики опіки та захисту дітей, зокрема права дітей та принципи Конвенції ООН про права дитини, визначення найкращих інтересів, участь та комунікація дітей, захист та охорона від насильства, підходи, що враховують травматичний досвід, інклюзія дітей з інвалідністю, механізми перенаправлення, міжвідомча співпраця та практичне управління випадками. Для оцінки ефективності програми в країнах-учасницях було впроваджено структуровану систему оцінювання, що поєднувала оцінювання до та після навчання з оцінками на національному рівні. Ці оцінки досліджували зміни у знаннях учасників, їхній впевненості та сприйнятій здатності застосовувати набуті компетентності на практиці, надаючи емпіричну основу для висновків, представлених у наступних розділах.

Більш загальний висновок, зроблений на основі навчальної програми GUIDE, стосується самої сутності ефективної опіки. Хоча оцінка була в першу чергу спрямована на аналіз змін у знаннях та впевненості учасників, отримані дані також надають цінну інформацію щодо компетентностей, які видаються найбільш актуальними для опікунів, що працюють з дітьми без супроводу.

Навчання було проведено у п'яти країнах, і в ньому взяла участь різноманітна група фахівців, які працюють у сфері захисту дітей, міграції, соціальної допомоги та пов'язаних з ними послуг. Опитування до та після навчання засвідчили покращення знань та впевненості учасників у багатьох тематичних сферах, що свідчить про те, що опіка вимагає широкого та багатоглибого набору компетентностей, а не лише фахових знань в одній галузі.

Результати оцінки підкреслили важливість прав дитини, прийняття рішень з урахуванням її найкращих інтересів, спілкування з дітьми, захисту, механізмів перенаправлення, інклюзії осіб з інвалідністю та міжвідомчої співпраці. Учасники послідовно зазначали, що ці сфери є актуальними для їхніх професійних обов'язків і можуть бути безпосередньо застосовані у їхній повсякденній практиці. Це свідчить про те, що ефективна опіка залежить не лише від розуміння юридичних процедур, а й від здатності втілювати принципи, засновані на правах, у практичній дії.

Результати також підкреслюють важливість навичок міжособистісного спілкування. Опікуни регулярно працюють з дітьми, які можуть стикатися з незнайомими системами, відчувати невпевненість або стикатися з різними формами вразливості. Тому для підтримки значущої участі та допомоги дітям у розумінні складних процедур потрібні підходи до спілкування, які є доступними, орієнтованими на дитину та чутливими до індивідуальних потреб.

Ще один важливий урок стосується ролі орієнтування в системі. Позитивна реакція на навчальний контент, пов'язаний із шляхами перенаправлення та координацією послуг, відображає той факт, що опікуни часто працюють у різних секторах. Ефективна опіка вимагає здатності визначати відповідні послуги, координувати підтримку та сприяти доступу до ресурсів, що сприяють захисту, добробуту та інклюзії дітей.

Досвід навчання ще раз підкреслює цінність безперервного професійного розвитку. Покращення знань та впевненості в усіх країнах-учасницях свідчить про те, що компетенції опікунів можна посилити за допомогою структурованих можливостей навчання. Водночас результати показують, що навчання є найефективнішим, коли поєднує теоретичні знання з практичними інструментами, навчанням на основі конкретних випадків та можливостями для професійного аналізу.

У цілому результати оцінки свідчать про те, що ефективну опіку слід розуміти як практику, що базується на компетенціях. Ця роль вимагає поєднання знань про права, комунікативних навичок, вміння орієнтуватися в системі та професійного судження. Тому зміцнення цих компетенцій є корисним не лише для окремих фахівців, а й сприяє підвищенню якості та ефективності систем опіки в цілому.

Хоча навчальна програма продемонструвала, що структуроване навчання може зміцнити знання, впевненість та практичні компетенції опікунів, «кола слухання» надали додаткові уявлення про умови, необхідні для підтримки та застосування цих компетенцій у повсякденній практиці. Зокрема, вони підкреслили важливість просторів для рефлексії, підтримки колег, емоційної стійкості та організаційної координації, натякаючи на те, що ефективна опіка залежить не лише від розвитку індивідуальних здібностей, а й від постійної професійної та системної підтримки.

3. Уроки, винесені з «кіл слухання»

«Круги слухання» дали багатий масив якісних даних про професійний досвід, потреби, виклики та роздуми опікунів та фахівців із захисту дітей, які працюють з дітьми без супроводу. Хоча навчальна програма посилила знання та компетенції учасників, «Круги слухання» надали додаткові уявлення про те, як ці компетенції сприймаються та застосовуються на практиці, підкресливши емоційні, міжособистісні та системні аспекти опіки. Цей матеріал не слід розглядати лише як звіт про групові зустрічі чи результат діяльності. Натомість він надає важливе розуміння того, як фахівці сприймають свою роль, як вони інтерпретують потреби дітей, як вони справляються з емоційною та етичною складністю, та які види підтримки вони вважають необхідними для більш ефективної опіки та практики захисту дітей. Цей матеріал не слід розглядати лише як протокол групових зустрічей або результат діяльності. Він надає важливе розуміння того, як фахівці сприймають свою роль, як вони інтерпретують потреби дітей, як вони справляються з емоційною та етичною складністю, та які види підтримки вони вважають необхідними для більш ефективної практики опіки та захисту дітей.

«Круги слухання» є особливо важливими, оскільки вони відображають аспекти професійної практики, які часто є менш помітними у офіційних звітах, інструментах оцінювання або анкетах для навчання. Вони розкривають не лише те, що знають фахівці, а й те, що вони відчують, з чим борються, чого потребують від систем та як вони розуміють свої обов'язки. У цьому сенсі «Круги слухання» функціонують як механізм якісних доказів у рамках проекту GUIDE.

У цьому звіті «Круги слухання» аналізуються з якісної та інтерпретативної точки зору. Мета полягає не в тому, щоб статистично оцінити вплив або підрахувати, скільки учасників згадували кожену проблему. Натомість у звіті виокремлюються повторювані смислові закономірності, спільні проблеми, напружені моменти, моменти мовчання та міжгалузеві теми. Отже, отримані результати подаються як аналітичний синтез матеріалу, а не як описовий звіт про окремі сесії.

Загалом «Круги слухання» показують, що робота з дітьми без супроводу є складною з точки зору міжособистісних відносин, етично складною, емоційно інтенсивною та значною мірою залежить від якості системи захисту в цілому. Від фахівців та опікунів вимагається не лише дотримання процедур. Від них також очікується, що вони будуть будувати довіру, справлятися з невизначеністю, інтерпретувати поведінку, пов'язану з травмою, підтримувати участь, координувати послуги та залишатися емоційно доступними для дітей, які, можливо, пережили розлуку, переміщення, насильство, нехтування, втрату або тривалу нестабільність.

Головний висновок, що випливає з аналізу, полягає в тому, що підтримка фахівців є частиною підтримки дітей. Опікуни та фахівці з питань захисту дітей не можуть надавати стабільну, ефективну та засновану на правах опіку, якщо вони самі залишаються ізольованими, емоційно перевантаженими або не мають підтримки з боку роздроблених систем. Тому «Круги слухання» вказують на необхідність рефлексивних, стійких, скоординованих та інклюзивних щодо інвалідності систем опіки.

Методологічний підхід

Аналіз базується на якісному тематичному підході. Матеріал було проаналізовано на предмет повторюваних тем, моделей взаємодії, професійних проблем, емоційного змісту та способів, якими учасники описували свою роботу з дітьми без супроводу. Увага приділялася не лише явним висловлюванням, а й прихованим значенням. Це означає, що аналіз враховував як видимі теми, такі як травма, юридичні процедури, комунікація, професійні межі та координація послуг, так і глибші динаміки, такі як емоційна праця, моральна відповідальність, невизначеність, професійна ізоляція та потреба у приналежності.

Звіт базується на ключових принципах якісного дослідження. По-перше, матеріал інтерпретується в контексті. Роздуми учасників розуміються у зв'язку з професійним та інституційним середовищами, в яких вони працюють. По-друге, аналіз зосереджується на створенні сенсу. «Круги слухання» розглядаються як простори, де фахівці формують спільне розуміння своєї ролі та викликів. По-третє, у звіті приділяється увага суперечностям та мовчанню. Те, чого немає або що слабо представлено в матеріалі, вважається аналітично значущим, особливо стосовно інвалідності та потреб у розвитку. По-четверте, аналіз уникає надмірного узагальнення. Висновки слід розглядати як структуровану інтерпретацію наявного матеріалу, а не як репрезентативну статистичну оцінку всіх систем опіки.

Було визначено сім основних тем:

1. Емоційне навантаження та професійна вразливість.
2. Підтримка колег, приналежність та колективна стійкість.
3. Системна складність та фрагментація.
4. Професійна ідентичність, заснована на правах та етиці.
5. Розуміння та практика, що враховують травматичний досвід.
6. Професійна стійкість, турбота про себе та вторинна травма.
7. Обмежена видимість інвалідності та потреб у розвитку.

Ці теми взаємопов'язані. Емоційне навантаження посилюється системною фрагментацією. Системну фрагментацію важче подолати без підтримки колег. Практику, що ґрунтується на правах людини, важко підтримувати без професійної стійкості. Догляд з урахуванням травматичного досвіду вимагає як індивідуальної компетентності, так і організаційної підтримки. Інклюзія людей з інвалідністю залежить не лише від обізнаності, а й від механізмів направлення, спеціалізованих послуг та адаптованої комунікації.

Тема 1: Емоційне навантаження та професійна вразливість

Основним висновком, зробленим у рамках «Кругів слухання», є емоційне навантаження, яке несуть опікуни та фахівці, що працюють з дітьми без супроводу. Учасники розмірковували про тривогу, відповідальність, невизначеність, страх за майбутнє дітей, труднощі з дотриманням меж та емоційний вплив близькості до травматичних переживань дітей.

Це емоційне навантаження не слід трактувати просто як звичайний робочий стрес. Матеріал вказує на глибшу форму професійного впливу. Опікуни та фахівці з захисту дітей часто опиняються близько до історії дітей, пов'язаної з переміщенням, розлученням із сім'єю,

насильством, нестабільністю, втратою та незахищеністю. Від них очікують, що вони надаватимуть підтримку, водночас орієнтуючись у системах, які можуть бути повільними, роздробленими або нездатними повною мірою відповідати потребам дітей.

Емоційні вимоги цієї ролі пов'язані з самою природою опіки. Опіка — це не лише процедура. Вона вимагає від дорослих супроводжувати дітей у складних юридичних, соціальних, освітніх та захисних процесах, водночас створюючи умови довіри та безпеки. Тому фахівці можуть відчувати сильне почуття особистої та етичної відповідальності. Їх турбує не лише те, чи було зроблено направлення або завершено процедуру, а й те, чи дитина справді захищена, чи її вислухали, зрозуміли та підтримали.

Деякі елементи в матеріалі вказують на ризики, пов'язані з виснаженням співчуття, моральним дистресом та вторинним травматичним стресом. Фахівці можуть відчувати емоційний вплив від історій дітей, розчарування через інституційні обмеження або безсилля, коли системи не реагують належним чином. Моральний дистрес видається особливо важливим. Він виникає, коли фахівці знають, чого може потребувати дитина, але не завжди можуть забезпечити цю підтримку через структурні бар'єри, брак послуг, нечіткість обов'язків або адміністративні затримки.

Ця тема демонструє, що емоційне навантаження не є ознакою професійної слабкості. Це передбачуваний наслідок роботи в сфері, де співіснують висока відповідальність, обмежений контроль та контакт із травматичними ситуаціями. Тому визнання цього емоційного навантаження є надзвичайно важливим для розробки стійких систем захисту дітей.

Тема 2: Підтримка колег, приналежність та колективна стійкість

«Круги слухання» послідовно демонструють, що групове осмислення може зменшити професійну ізоляцію. Учасники, здається, отримують користь від усвідомлення того, що інші стикаються з подібними дилемами, емоційними реакціями, невизначеністю та системними розчаруваннями. Це усвідомлення створює відчуття нормалізації та спільного професійного досвіду.

Сама група виявляється захисним фактором. Завдяки «колам слухання» учасники змогли перейти від індивідуального стресу до спільного рефлексування. Вони не просто описували проблеми; вони розробляли колективну мову для розуміння цих проблем. Це важливо, оскільки професійна ізоляція може посилити емоційне навантаження. Коли складні переживання залишаються приватними, фахівці можуть трактувати їх як особисту поразку. Коли ж ними діляться в структурованому та поважному просторі, вони можуть стати частиною колективного навчання.

Отже, приналежність є одним із найважливіших психологічних результатів «Кругів слухання». Учасники змогли відчувати себе частиною ширшої спільноти практиків, а не ізольованими особами, які самостійно вирішують складні випадки. З точки зору спільноти та психології це є надзвичайно важливим. Приналежність може діяти як буфер проти вигорання, емоційного перевантаження та професійного відсторонення.

Матеріал також вказує на динаміку розвитку в рамках рефлексивного процесу. У деяких випадках учасники спочатку зосереджувалися на стресі, тривозі та невизначеності. Згодом акцент, здається, змістився на стратегії подолання труднощів, професійну рефлексію, взаємну підтримку та спільне осмислення. Ця динаміка відповідає функції рефлексивних груп. Дистрес не просто висловлюється; він поступово опрацьовується та перетворюється на інсайт, професійну мову та колективну резиліентність.

Отже, «кола слухання» демонструють, що підтримка колег не є додатковим елементом професійної практики. Це механізм, завдяки якому фахівці підтримують свою здатність залишатися залученими, вдумливими та емоційно доступними у вимогливій роботі з дітьми.

Тема 3: Системна складність та фрагментація

Другий важливий висновок стосується системної складності роботи з опіки та захисту дітей. Учасники з усіх країн, що беруть участь у проєкті, неодноразово згадували про виклики, пов'язані з фрагментованими послугами, нечіткими ролями, непослідовними потоками інформації, адміністративними затримками, браком координації та недостатньою комунікацією між установами.

Ця тема показує, що багато труднощів, з якими стикаються опікуни та фахівці, не можна звести лише до індивідуальної компетентності. Фахівці можуть мати відданість справі, знання та мотивацію, але їхня робота формується системами, що їх оточують. Коли шляхи направлення є нечіткими, послуги недоступні, комунікація слабка або обов'язки чітко не визначені, фахівці опиняються у скрутному становищі. Від них очікують захисту дітей у системах, які не завжди забезпечують необхідні умови для ефективного захисту.

У матеріалі підкреслюється важливість міжвідомчої координації, спільних протоколів, надійних шляхів перенаправлення та чіткої комунікації між службами. Це особливо важливо у випадках, що стосуються дітей без супроводу, потреби яких часто охоплюють кілька секторів. Дитина може одночасно потребувати правової підтримки, житла, освіти, медичної допомоги, психосоціальної допомоги, оцінки інвалідності, культурного посередництва та довгострокового планування. Жоден фахівець чи служба не може самостійно адекватно реагувати на таку складність.

Деякі міркування вказують на необхідність кращого картографування доступних служб, чіткіших контактних осіб, покращення безперервності допомоги та зміцнення співпраці між офіційними установами та громадськими суб'єктами. Ці питання не є суто адміністративними. Вони впливають на доступ дітей до прав, безпеки, добробуту та участі.

Системна фрагментація також має емоційні наслідки для фахівців. Коли системи не функціонують узгоджено, фахівці можуть відчувати розчарування, безпорадність або моральний дистрес. Вони можуть відчувати відповідальність за результати, які не можуть повністю контролювати. Це створює прямий зв'язок між якістю системи та добробутом фахівців.

Отже, «кола слухання» дають важливий урок для політики: опіка не може ефективно функціонувати як ізольована роль. Вона потребує цілісної системи захисту дітей із чіткими

процедурами, скоординованими послугами, доступними механізмами перенаправлення та спільною відповідальністю.

Тема 4: Професійна ідентичність, заснована на правах та етичних принципах

Важливою міжгалузєвою темою в «колах слухання» є розвиток професійної ідентичності, заснованої на правах та етиці. Учасники обговорювали питання, пов'язані з гідністю, рівністю, участю, захистом від насильства, соціальною інклюзією, гендерною дискримінацією, сексуальною безпекою та етичною відповідальністю.

Ця тема є важливою, оскільки вона показує, що «кола слухання» не обмежувалися лише практичним вирішенням проблем. Вони також функціонували як простори, де фахівці розмірковували над цінностями, якими має керуватися їхня робота. У цьому сенсі «кола слухання» сприяли формуванню професійної ідентичності.

Матеріал свідчить про те, що практика захисту дітей розумілася не лише як надання послуг, а як відносини, засновані на правах. Дітей розглядали як носіїв прав, а не як пасивних отримувачів допомоги. Це особливо важливо у роботі з дітьми без супроводу, які можуть бути схильні до численних та перекресних вразливостей, включаючи інвалідність, переміщення, розлуку з родиною, правову незахищеність, травму, бідність, соціальну ізоляцію, дискримінацію та обмежений доступ до послуг.

Особливо важливим є наголос на участі. Матеріал вказує на рух за межі захисту, який розуміється лише як безпека. Захист також включає розширення можливостей, право голосу, самостійність та значущу участь у прийнятті рішень. Дітей слід не лише захищати від шкоди. Їх також слід вислуховувати, інформувати, підтримувати у вираженні своїх поглядів та визнавати як активних суб'єктів у власному житті.

Ця орієнтація на права тісно пов'язана з принципом найкращих інтересів. Фахівці повинні враховувати безпеку, розвиток, стосунки, добробут, правовий статус, освіту, здоров'я та власні погляди дитини. «Круги слухання» показують, що це рідко буває просто. Прийняття рішень щодо найкращих інтересів часто супроводжується невизначеністю, суперечливими пріоритетами, неповною інформацією та етичною напругою. Тому рефлексивні простори є важливими, оскільки вони дають змогу фахівцям колективно розглядати ці дилеми, а не вирішувати їх самотужки.

Розвиток професійної культури, заснованої на правах, є одним із важливих досягнень «Кругів слухання». Це зміцнює зв'язок між повсякденною практикою та ширшими принципами захисту дітей.

Тема 5: Розуміння та практика, що враховують травматичний досвід

У всіх «колах слухання» травма стає дедалі важливішим аналітичним критерієм. Учасники розмірковували над психологічними та поведінковими наслідками втрати, переміщення, насильства, невизначеності, розлуки з родиною та травматичних переживань. Поведінкові реакції, такі як замкнутість, агресія, недовіра, гіперпильність, емоційне заціпеніння, регресія або

труднощі у взаємодії зі службами, розглядалися як значущі реакції на негаразди, а не просто як проблемна поведінка.

Це є важливим зрушенням у професійній інтерпретації. Перспектива, що враховує травму, змінює те, як фахівці розуміють дії дітей. Замість того, щоб запитувати лише, що не так з дитиною, фахівці починають запитувати, що пережила дитина, що може означати її поведінка та яка реакція може відновити безпеку та довіру.

Такий підхід зменшує ризик каральних, моралізуючих або патологізуючих реакцій. Він сприяє більш чутливим, стабілізуючим та орієнтованим на стосунки формам догляду. У контексті дітей без супроводу це є особливо важливим, оскільки травма може бути пов'язана не лише з минулими подіями, а й із тривалою невизначеністю, нестабільним статусом, розлукою з родиною, соціальною ізоляцією та страхом перед майбутнім.

У матеріалі також підкреслюється важливість безпечного, передбачуваного та сприятливого середовища. Безпека є не лише фізичною. Вона також є емоційною, міжособистісною та процедурною. Дітям потрібні дорослі, які можуть слухати без осуду, поважати межі, чітко пояснювати процедури, дотримуватися послідовності та оперативно реагувати на дистрес.

Наративна робота також є важливою складовою практики, що враховує травматичний досвід. Історії дітей – це не лише джерела інформації. Вони пов'язані з ідентичністю, пам'яттю, втратою, стійкістю та приналежністю. Слухання розповідей дітей може допомогти фахівцям зрозуміти значення дитячих переживань та сприяти більш індивідуалізованим формам догляду.

Тому «кола слухання» підкреслюють важливість опіки, що враховує травматичний досвід. Опікуни та фахівці з захисту дітей повинні вміти розпізнавати реакції на травму, уникати повторної травматизації, підтримувати емоційну регуляцію та будувати відносини, засновані на довірі, передбачуваності та повазі.

Тема 6: Професійна стійкість, самогляд та вторинна травма

Одним із найважливіших висновків у всьому матеріалі є зростаюче усвідомлення того, що самі фахівці потребують захисту та підтримки. Такі теми, як психологічна стійкість, емоційна регуляція, професійні межі, усвідомлення вигорання, стратегії подолання труднощів, регуляція циклу стресу та вторинна травма, ставали дедалі помітнішими.

Це надзвичайно важливий висновок. Ефективність систем захисту дітей частково залежить від емоційної стійкості тих, хто надає допомогу. Фахівці, які постійно працюють з травмами, невизначеністю, втратами, кризами та інституційним тиском, можуть виснажитися емоційно, якщо не матимуть структурованих можливостей для рефлексії, супервізії, відновлення та підтримки.

Однак професійну стійкість не слід розуміти як індивідуальну рису особистості. Матеріал свідчить, що стійкість є реляційною та організаційною. Вона залежить від підтримки колег, просторів для рефлексії, чітких меж, керованих обов'язків, доступу до наставництва, супервізії та визнання емоційної праці.

Це розрізнення є важливим. Якщо стійкість розглядати лише як індивідуальну відповідальність, від фахівців можуть очікувати, що вони самостійно впораються зі структурно складними умовами. Натомість «Круги слухання» вказують на системне розуміння стійкості. Фахівцям потрібне сприятливе середовище, а не лише особисті стратегії подолання труднощів.

Тому тему самоогляду слід тлумачити обережно. Самогляд є важливим, але його недостатньо, якщо системи залишаються роздробленими, навантаження є некерованим, а фахівці не мають нагляду чи організаційної підтримки. Сталий захист дітей вимагає як індивідуальних, так і колективних форм догляду.

Тому «Круги слухання» наводять на важливий висновок: підтримка фахівців не є другорядною порівняно з підтримкою дітей. Вона є частиною тієї самої системи захисту. Коли фахівці отримують підтримку, вони краще здатні надавати стабільну, продуману та орієнтовану на дитину допомогу. Коли вони не мають підтримки, емоційно перевантажені або ізольовані, якість та безперервність допомоги можуть погіршитися.

Тема 7: Обмежена видимість інвалідності та потреб у розвитку

Важливим та аналітично значущим висновком є обмежена видимість інвалідності, затримок у розвитку та вразливості нейророзвитку в рамках «Кругів слухання». Хоча в ширших рамках проекту акцент робиться на дітях з інвалідністю та труднощами у розвитку, ця тема з'являється в матеріалах лише слабо та непослідовно.

Цю відсутність не слід розглядати як незначну прогалину. У якісному дослідженні мовчання може бути настільки ж значущим, як і явне обговорення. Обмежена видимість інвалідності може вказувати на кілька можливих проблем. Фахівці не завжди можуть розпізнати потреби у розвитку або нейророзвитку. Їм може бракувати мови або інструментів для їх обговорення. Інвалідність може бути затьмарена більш видимими проблемами, такими як правовий статус, травми, розміщення, насильство або соціальна інклюзія. Це також може відображати ширші системні прогалини у скринінгу, направленні, оцінці та спеціалізованій підтримці.

Цей висновок викликає глибоке занепокоєння щодо можливої невидимості інвалідності в повсякденній практиці захисту дітей. Діти без супроводу дорослих з інтелектуальною інвалідністю, затримкою розвитку, психосоціальними особливостями, особливостями нервово-психічного розвитку, труднощами в комунікації або функціональними особливостями, пов'язаними з травмою, можуть бути особливо схильні до ризику бути неправильно зрозумілими або недооціненими.

Проблема є особливо складною, оскільки травми та потреби у розвитку можуть перетинатися. Труднощі дитини з увагою, комунікацією, емоційним регулюванням, навчанням, пам'яттю, довірою або соціальною взаємодією можуть інтерпретуватися лише крізь призму травми, тоді як глибинні потреби, пов'язані з розвитком або інвалідністю, залишаються невизначеними. І навпаки, реакції, пов'язані з травмою, можуть бути неправильно сприйняті як проблеми з поведінкою або розвитком без достатньої уваги до пережитого дитиною досвіду.

Тому «Круги слухання» вказують на необхідність посилення практики, що враховує інвалідність, та підвищення обізнаності. Включення інвалідності не слід розглядати як окрему або

спеціалізовану тему, якою займаються лише служби для людей з інвалідністю. Воно має бути інтегроване в практику опіки, що враховує травматичний досвід, ґрунтується на правах та орієнтована на дитину.

Для цього потрібні практичні інструменти для раннього виявлення, адаптованої комунікації, розумних пристосувань, направлення до спеціалізованих служб, мультидисциплінарної оцінки та індивідуального планування. Також потрібне навчання, яке допоможе фахівцям розпізнавати, як інвалідність, травма, міграція, мова, культура та інституційні бар'єри взаємодіють у житті дітей.

Комплексний аналіз

У цілому, «Круги слухання» показують, що ефективна опіка та захист дітей вимагають не лише навчання. Вони вимагають професійної екосистеми, яка поєднує знання, емоційну підтримку, етичну ясність, системну координацію, рефлексивну практику та підходи, що враховують інвалідність.

Ці висновки можна зрозуміти через три взаємопов'язані виміри.

Перший – це **міжособистісно-емоційний вимір**. Фахівці та опікуни повинні вміти керувати тривогою, відповідальністю, емпатією, межами та вторинним впливом травми. Їхня здатність залишатися емоційно доступними для дітей залежить від того, чи мають вони самі доступ до підтримки, рефлексії та стримування.

Другий – це **системно-інституційний аспект**. Ефективна підтримка дітей залежить від координації, чітких процедур, обміну інформацією, безперервності догляду та співпраці між службами. Коли системи роздроблені, це негативно позначається як на дітях, так і на фахівцях. Діти можуть стикатися із затримками або прогалинами в догляді, а фахівці — відчувати розчарування та моральний дискомфорт.

Третій – це **етично-правовий аспект**. Практика повинна керуватися принципами гідності, участі, недискримінації, захисту дітей та найкращих інтересів дитини. Ці принципи не є абстрактними. Вони визначають, як фахівці слухають дітей, інтерпретують їхні потреби, підтримують їхню самостійність та захищають їхні права.

Цінність «Кругів слухання» полягає саме в тому, що вони об'єднують ці аспекти. Виклики, з якими стикаються фахівці, є не лише емоційними, не лише технічними і не лише інституційними. Вони є комплексними. Емоційне навантаження посилюється фрагментацією системи. Фрагментацію системи важче подолати без підтримки колег. Практику, засновану на правах, важко підтримувати без професійної стійкості. Догляд з урахуванням травматичного досвіду вимагає як особистих здібностей, так і організаційної підтримки. Інклюзія людей з інвалідністю вимагає як обізнаності, так і функціонуючих систем направлення.

Тому «кола слухання» пропонують глибше розуміння опіки як практики, що базується на відносинах, етиці та залежності від системи. Вони показують, що ефективну опіку не можна звести лише до юридичного представництва чи управління справами. Вона вимагає підтримки фахівців, які працюють у рамках скоординованих та інклюзивних систем.

Висновки

«Круги слухання» демонструють, що опікуни та фахівці з захисту дітей, які працюють з дітьми без супроводу, діють у складній сфері емоційних, етичних та інституційних вимог. Їхня робота передбачає набагато більше, ніж процедурну відповідальність. Вона вимагає чутливості до міжособистісних відносин, культурного розуміння, інтерпретації з урахуванням травматичного досвіду, судження, заснованого на правах, та здатності залишатися психологічно доступними в ситуаціях невизначеності.

Найважливішим висновком є те, що структуровані простори для рефлексії не є опціональними. Вони є необхідними компонентами стійких систем захисту дітей. «Круги слухання» можуть функціонувати як захисне середовище для фахівців, простори спільного навчання та механізми розвитку колективної стійкості.

Аналіз також показує, що професійну підтримку слід розуміти системно. Індивідуального самоогляду недостатньо, якщо фахівці продовжують працювати у фрагментованих системах з нечіткими ролями, слабкою комунікацією та обмеженим доступом до спеціалізованої підтримки. Тому стійкість слід формувати на трьох рівнях: індивідуальному, груповому та організаційному.

Ще одним висновком є те, що «кола слухання» допомогли розробити спільну професійну мову. Учасники змогли пов'язати практичний досвід із такими поняттями, як травма, права, участь, професійні межі, регулювання емоцій, культурне посередництво, етична відповідальність та системна координація. Ця спільна мова є необхідною для підвищення послідовності та якості практики захисту дітей.

Водночас обмежена видимість інвалідності та потреб у розвитку залишається серйозною проблемою. Майбутня робота має забезпечити, щоб опіка, що враховує інвалідність, розглядалася не як окреме або другорядне питання, а як невід'ємна частина захисту дітей, допомоги з урахуванням травматичного досвіду, практики, заснованої на правах, та професійної підготовки.

«Круги слухання» також демонструють, що знання у сфері захисту дітей не походять лише з офіційних досліджень або кількісної оцінки. Рефлексія, заснована на практиці, може генерувати цінні дані про те, що потрібно фахівцям, де системи дають збій і як можна покращити підтримку. У цьому сенсі «Круги слухання» слід розуміти як механізм підтримки та інструмент генерування знань.

Наслідки для практики

Результати дослідження вказують на необхідність інституціоналізації просторів для рефлексії для опікунів та фахівців, які працюють з дітьми без супроводу. Ці простори не повинні бути випадковими, неформальними або залежними лише від індивідуальної ініціативи. Вони повинні бути структурованими, організованими, регулярними та визнаними частиною професійної підтримки та забезпечення якості.

Навчання має доповнюватися супервізією, підтримкою колег та рефлексією на основі конкретних випадків. Одних знань недостатньо. Фахівці потребують можливостей для опрацювання емоційного навантаження, обговорення складних випадків, рефлексії щодо етичних дилем та розробки стратегій для сталого практичного досвіду.

Організації повинні визнати емоційну працю частиною роботи з захисту дітей. Це означає створення механізмів нагляду, консультацій з колегами, рефлексії в команді та раннього виявлення вигорання або вторинного травматичного стресу. Професійне благополуччя слід розглядати як умову якісної практики.

Системи також повинні зміцнювати механізми координації між опікунами, соціальними службами, приймальними структурами, службами охорони здоров'я, фахівцями з психічного здоров'я, юридичними суб'єктами, культурними посередниками, службами для людей з інвалідністю, освітніми установами та громадськими організаціями. Фрагментація збільшує професійний стрес та послаблює доступ дітей до цілісної підтримки.

Питання інвалідності та потреб у розвитку повинні бути більш чітко інтегровані в усі майбутні «кола слухання», навчальні заходи, структури нагляду та рекомендації щодо політики. Це має включати практичні інструменти для виявлення, направлення, комунікації, розумного пристосування та мультидисциплінарного планування.

Нарешті, «кола слухання» повинні бути пов'язані з більш широким системним навчанням. Інформація, отримана завдяки просторам для рефлексії, повинна враховуватися при розробці навчальних програм, картуванні послуг, протоколах направлення, стандартах нагляду та розробці політики. Таким чином, індивідуальна та групова рефлексія може сприяти більш широкому вдосконаленню системи.

Висновки, що мають значення для політики

«Круги слухання» дають кілька важливих уроків, що мають значення для політики.

По-перше, системи опіки повинні включати структуровану рефлексивну практику як частину професійної підтримки. Рефлексія — це не лише терапевтична або підтримуюча діяльність. Вона зміцнює процес прийняття рішень, етичну свідомість, професійну стійкість та якість догляду.

По-друге, професійне благополуччя слід визнати питанням захисту дітей. Системи, що залежать від емоційно перевантажених та позбавлених підтримки фахівців, мають менші шанси надавати дітям послідовну та оперативну підтримку.

По-третє, підтримка колег та спільноти практиків повинні розвиватися як частина систем опіки. Ці механізми зменшують ізоляцію, сприяють спільному навчанню та сприяють колективній стійкості.

По-четверте, системи захисту дітей повинні вирішувати проблему фрагментації за допомогою чіткіших шляхів направлення, більш тісної міжвідомчої співпраці та кращої комунікації між службами. Підтримка опікунів вимагає підтримки систем, що їх оточують.

По-п'яте, інклюзія людей з інвалідністю має стати більш помітною у практиці опіки та захисту дітей. Політика має сприяти ранньому виявленню, доступній комунікації, спеціалізованим шляхам направлення та інтеграції питань інвалідності у підходи, що враховують травматичний досвід та ґрунтуються на правах людини.

По-шосте, емоційна та етична складність опіки має відобразитися у навчанні, нагляді та стандартах якості. Опіку не слід розглядати як суто адміністративну роль. Це спеціалізована функція захисту дітей, що вимагає компетентності, рефлексії та інституційної підтримки.

Підсумковий аналіз

«Круги слухання» надають переконливі якісні докази того, що робота з незахищеними дітьми є складною з точки зору взаємовідносин, етично складною, емоційно інтенсивною та системно залежною. Опікуни та фахівці потребують знань і навичок, але їм також потрібні відчуття приналежності, рефлексія, емоційна стабільність, інституційна ясність та колективна стійкість.

Головний висновок полягає в тому, що захист дітей без супроводу вимагає захисту професійних та міжособистісних систем навколо них. «Круги слухання» можуть сприяти цьому, перетворюючи індивідуальний досвід на спільне розуміння, професійну ідентичність та колективну здатність до опіки.

Їхня цінність полягає у висвітленні прихованих емоційних, етичних та системних аспектів практики захисту дітей. Вони виявляють, що потрібно фахівцям, де системи створюють бар'єри, як формується стійкість та які питання залишаються недостатньо помітними. Серед них особливої уваги потребує обмежена видимість інвалідності та потреб у розвитку.

У цьому сенсі «кола слухання» слід розуміти не лише як діяльність з підтримки, а як механізм знань, заснований на практиці. Вони надають докази того, що ефективна опіка залежить від фахівців, які отримують підтримку, рефлексивних спільнот, скоординованих систем, розуміння, що враховує травматичний досвід, судження, заснованого на правах, та практики, що враховує інвалідність.

Загальний висновок є очевидним: системи опіки не можна зміцнити лише за допомогою процедур або навчальних матеріалів. Вони також повинні створювати простори, де фахівці можуть рефлексувати, налагоджувати зв'язки, опрацьовувати емоційне навантаження, розвивати спільну мову та перетворювати досвід на кращу практику. Це є надзвичайно важливим для побудови більш стійких, інклюзивних та орієнтованих на дитину систем захисту для дітей без супроводу.

4. Ключові висновки з GUIDE

4.1 Опікуни потребують як компетентності, так і підтримки

Одним із найважливіших висновків, зроблених у рамках проєкту GUIDE, є те, що ефективна опіка залежить як від професійної компетентності, так і від професійної підтримки. Результати оцінки навчальних заходів показали, що опікуни та фахівці з питань захисту дітей можуть значно поглибити свої знання, навички та впевненість у собі завдяки структурованим навчальним можливостям. Учасники повідомили про покращення в таких сферах, як права дитини, прийняття рішень з урахуванням найкращих інтересів дитини, спілкування з дітьми, захист, механізми перенаправлення, включення людей з інвалідністю та міжвідомча співпраця.

Однак результати «кіл слухання» показали, що одних лише знань недостатньо. Опікуни часто працюють в емоційно напружених і складних ситуаціях. Вони надають підтримку дітям, які, можливо, зазнали вимушеного переселення, розлуки з родиною, травм, насильства, невизначеності та соціальної ізоляції. За таких обставин професійна компетентність має супроводжуватися можливостями для рефлексії, підтримки з боку колег та постійного навчання.

Досвід GUIDE свідчить, що навчання та рефлексивну практику не слід розглядати як окремі види діяльності. Вони є взаємодоповнюючими елементами ефективної системи опіки. Навчання допомагає фахівцям розвивати необхідні знання та навички, а рефлексивні простори допомагають їм застосовувати ці компетенції на практиці, долати виклики та підтримувати своє благополуччя протягом тривалого часу.

4.2 Підтримка фахівців є частиною підтримки дітей

Другий ключовий урок стосується взаємозв'язку між професійним благополуччям та результатами захисту дітей. «Круги слухання» показали, що опікуни та фахівці із захисту дітей часто несуть значне емоційне навантаження. Учасники розмірковували про відповідальність, невизначеність, турботу про майбутнє дітей та виклики роботи в складних і часом роздроблених системах.

Ці висновки підкреслюють важливу реальність: фахівці не можуть постійно надавати дітям високоякісну підтримку, якщо самі залишаються ізольованими, емоційно перевантаженими або без підтримки. Системи захисту дітей часто зосереджуються на потребах дітей, що є і необхідним, і доречним. Однак висновки GUIDE демонструють, що благополуччя фахівців також слід визнавати проблемою захисту дітей.

Підтримка фахівців не означає зменшення уваги до дітей. Навпаки, це підвищує якість догляду, який отримують діти. Коли опікуни мають доступ до підтримки колег, простору для рефлексії,

нагляду та можливостей для професійного розвитку, вони краще здатні залишатися залученими, уважними та чуйними до потреб дітей.

Отже, результати дослідження свідчать про те, що інвестиції у професійну підтримку є також інвестиціями у кращі результати для дітей.

4.3 Опіка як практика, що базується на відносинах, правах та залежить від системи

Проект GUIDE також підкреслює багатовимірний характер опіки. Ефективну опіку не можна розуміти просто як юридичну або адміністративну відповідальність. Натомість це практика, що ґрунтується на відносинах, правах та залежить від системи.

На міжособистісному рівні опікуни повинні будувати довіру, ефективно спілкуватися, слухати дітей та підтримувати їхню участь у прийнятті рішень, що впливають на їхнє життя. Багато дітей без супроводу стикаються з невизначеністю, втратою та складними життєвими ситуаціями. Тому якість стосунків між дитиною та опікуном може відігравати вирішальну роль у забезпеченні безпеки, добробуту та інклюзії.

На рівні прав опіка керується такими принципами, як найкращі інтереси дитини, недискримінація, участь, гідність та захист від шкоди. Результати дослідження показують, що опікуни несуть відповідальність не лише за забезпечення доступу до послуг, а й за захист прав дітей та допомогу дітям у навігації складними системами.

Водночас опіка значною мірою залежить від ширшої системи захисту. Навіть висококваліфіковані та віддані своїй справі фахівці можуть стикатися з труднощами, коли послуги є розрізненими, механізми перенаправлення незрозумілі або координація між установами є слабкою. Отже, ефективна опіка вимагає не лише компетентних фахівців, а й ефективних та скоординованих систем.

Результати дослідження GUIDE демонструють, що зміцнення опіки означає зміцнення як людей, так і систем.

4.4 Інклюзія осіб з інвалідністю залишається незавершеним завданням

Особливо важливий висновок стосується обмеженої видимості інвалідності та потреб у розвитку в повсякденній практиці опіки. Хоча діти з інвалідністю та діти з труднощами розвитку були в центрі уваги проекту GUIDE, ці питання з'являлися рідше, ніж очікувалося, у «колах слухання» та інших якісних результатах.

Це спостереження не слід тлумачити як доказ того, що інвалідність не має значення. Навпаки, це може свідчити про те, що інвалідність та потреби у розвитку залишаються недостатньо визнаними в системах захисту дітей. Фахівці можуть стикатися з труднощами у виявленні та визнанні цих потреб, обговоренні їх або доступі до спеціалізованих служб підтримки. У деяких

випадках потреби, пов'язані з інвалідністю, можуть бути затьмарені більш помітними проблемами, такими як правовий статус, житло, травми або безпосередні ризики для безпеки.

Результати дослідження вказують на те, що інклюзія людей з інвалідністю вимагає більшої уваги під час навчання, нагляду, планування послуг, шляхів направлення та розробки політики. Інвалідність не слід розглядати як спеціалізовану тему, що стосується лише певних фахівців. Натомість її слід інтегрувати в усі аспекти практики опіки та захисту дітей.

Проект GUIDE сприяв підвищенню обізнаності з цього питання, але результати дослідження свідчать про необхідність подальшої роботи. Створення справді інклюзивних систем опіки вимагатиме більш сильних підходів, що враховують особливості інвалідності, кращого доступу до спеціалізованих послуг, вдосконалених механізмів виявлення та більшої інтеграції питань інвалідності в повсякденну практику захисту дітей.

Загалом досвід GUIDE показує, що інклюзія людей з інвалідністю залишається важливим пріоритетом для майбутнього розвитку політики та практики як на національному, так і на європейському рівнях.

5. На шляху до більш стійких та інклюзивних систем опіки

Результати проекту GUIDE дають важливе розуміння того, як можна зміцнити системи опіки, щоб краще підтримувати дітей без супроводу по всій Європі. Спираючись на дані як навчальної програми, так і «кіл слухання», проект демонструє, що ефективна опіка залежить не лише від юридичної відповідальності чи адміністративних процедур. Вона вимагає компетентних фахівців, сприятливого середовища, скоординованих послуг та систем, які ставлять права та добробут дітей у центр прийняття рішень.

Головний урок, який впливає з проекту, полягає в тому, що опікуни потребують як компетентності, так і підтримки. Навчальні заходи показали, що опікуни та фахівці з питань захисту дітей можуть поглибити свої знання, навички та впевненість у собі завдяки структурованим навчальним можливостям. Водночас «кола слухання» виявили, що однієї лише професійної компетентності недостатньо, коли фахівці стикаються з емоційним навантаженням, етичними дилемами, невизначеністю та фрагментованими системами послуг. Тому знання мають супроводжуватися можливостями для рефлексії, підтримки колег та постійного професійного розвитку.

Результати також демонструють, що підтримка фахівців має розглядатися як частина підтримки дітей. Опікуни працюють у надзвичайно складних умовах і часто стикаються зі складними ситуаціями, пов'язаними з травмами, переміщенням, розлученням сімей, правовою невизначеністю та соціальною вразливістю. Коли фахівці відчують ізоляцію, емоційне перевантаження або відсутність підтримки, це може негативно вплинути на їхню здатність

надавати стабільну та послідовну підтримку. Отже, зміцнення системи захисту дітей вимагає інвестицій не лише в послуги для дітей, а й у добробут, стійкість та професійну стабільність тих, хто відповідає за їхній захист.

Інший важливий висновок стосується самої природи опіки. Результати дослідження GUIDE підкріплюють розуміння опіки як практики, що базується на відносинах, правах та залежить від системи. Ефективна опіка вимагає здатності будувати довірчі стосунки з дітьми, підтримувати їхню значущу участь, просувати права дітей та орієнтуватися у складних системах захисту. Водночас навіть висококомпетентні опікунки не можуть ефективно працювати в роздроблених системах, що характеризуються нечіткими обов'язками, слабкими механізмами перенаправлення або обмеженою міжвідомчою співпрацею. Отже, зміцнення опіки вимагає зміцнення як індивідуальних можливостей, так і інституційних структур.

Проект також підкреслює важливість рефлексивної практики як складової професійної якості. «Круги слухання» продемонстрували, що структуровані можливості для рефлексії можуть зменшити професійну ізоляцію, зміцнити підтримку колег, сприяти колективному навчанню та підвищити стійкість. Тому простори для рефлексії не слід розглядати як факультативні заходи. Їх слід визнати невід'ємною складовою ефективних систем опіки та інтегрувати в структури професійної підтримки.

Ще один урок стосується інклюзії людей з інвалідністю. Хоча в рамках проекту значний акцент було зроблено на дітях з інвалідністю та труднощами розвитку, результати свідчать про те, що питання інвалідності залишається недостатньо помітним у повсякденній практиці опіки. Це може відображати ширші виклики, пов'язані з виявленням, направленням, спеціалізованою підтримкою та професійною впевненістю у задоволенні потреб, пов'язаних з інвалідністю. Тому майбутні зусилля повинні забезпечити повне інтегрування інклюзії людей з інвалідністю в навчальні програми, системи направлення, структури нагляду та політику захисту дітей. Опікунство, що враховує інвалідність, не слід розглядати як спеціалізоване питання, а як основний аспект захисту дітей, заснованого на правах.

Результати дослідження також вказують на необхідність посилення координації між системами захисту дітей. Опікунки регулярно працюють на стику різних секторів, включаючи соціальні служби, охорону здоров'я, підтримку психічного здоров'я, освіту, міграційні служби, правову допомогу, послуги для людей з інвалідністю та громадські організації. Ефективний захист залежить від здатності цих систем працювати разом. Чіткі шляхи направлення, спільні протоколи, доступні послуги та ефективна комунікація між зацікавленими сторонами є необхідними умовами для забезпечення того, щоб діти отримували своєчасну та належну підтримку.

З огляду на майбутнє, проект GUIDE пропонує, щоб майбутня політика щодо опіки виходила за межі вузького фокусу на процедурних обов'язках та визнавала опіку як спеціалізовану функцію захисту дітей. Опікунки потребують не лише юридичних знань, а й комунікативних навичок, розуміння травматичного досвіду, культурної чутливості, професійного судження та доступу до постійної підтримки. Не менш важливо, що їм потрібні системи, які дозволяють їм ефективно виконувати свою роль.

Зрештою, дані, отримані в рамках проєкту GUIDE, вказують на більш широке бачення опіки. Ефективна опіка — це не лише відповідальність окремих фахівців. Це результат скоординованих систем, організацій, що надають підтримку, обґрунтованої політики та спільнот практиків, які дають змогу фахівцям захищати, відстоювати інтереси та підтримувати дітей у значущий спосіб.

Загальний посил проєкту є чітким: для зміцнення систем опіки необхідні інвестиції як у людські ресурси, так і в інфраструктуру. Компетентні фахівці, рефлексивна практика, скоординовані послуги, підходи, що ґрунтуються на правах людини, та підтримка, що враховує особливості інвалідності, - все це є необхідними складовими стійкої та ефективної системи опіки. Об'єднавши ці елементи, системи захисту дітей зможуть краще реагувати на комплексні потреби дітей без супроводу дорослих та забезпечувати їхні права, добробут, участь у суспільному житті та інклюзію.